

การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครู
โรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ
LEARNING MANAGEMENT BASED ON THE FOUR IDDHIPADA TO
ENHANCE EFFICIENCY OF WORKING ACCORDING TO TEACHER
PROFESSIONAL STANDARDS OF SRIRATANAWITTHAYA SCHOOL
TEACHER SRIRATANA DISTRICT SISAKET PROVINCE*

พระสุรศักดิ์ ตปสีโล, ปาณจิตร สุขุมาลัย, ประยูร แสงใส
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Phrasurasak Tapasilo (Chaophon), Panjitr Sukumal, Prayoon Saengsai
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, khonkean Campus, Thailand
E-mail: Som_1205@hotmail.com

*****

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้รวมทั้ง
ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
มาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัด
ศรีสะเกษ การวิจัยนี้เป็นวิทยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี
โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ ครูผู้สอนโรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ
ปีการศึกษา 2563 จำนวน 80 คน และกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1
คน ครูผู้สอน 9 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ค่าความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลวิจัยโดยสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า

โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกมาตรฐาน พิจารณารายมาตรฐาน
พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ มาตรฐาน
ที่ 1 การปฏิบัติหน้าที่ครู ตามหลักอิทธิบาท 4, มาตรฐานที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ตามหลัก

* ได้รับบทความ: 15 มี.ค. 2563

แก้ไขบทความ: 10 มิ.ย. 2563

ตอบรับตีพิมพ์: 30 มิ.ย. 2563

อิทธิบาท 4 และมาตรฐานที่ 3 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ตามหลักอิทธิบาท 4 ตามลำดับ

การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมตามมาตรฐานทั้ง 3 มีระดับการปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ทั้ง 3 มาตรฐาน โดยภาพรวมและรายมาตรฐาน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธ สมมติฐานที่ตั้งไว้

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ด้านฉันทะ คือ สร้างคุณค่าในตัวเองจากความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงานวิชาชีพครู พอใจในการประกอบวิชาชีพครู, ด้านวิริยะ คือ เพียรพัฒนาความรู้ความสามารถของตนอยู่เสมอ ด้วยการศึกษาค้นคว้ารูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน จัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ ด้านจิตตะ คือ สร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญของจิตสาธารณะและการเอาใจใส่ ตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และด้านวิมังสา คือ ไตร่ตรองวิธีการถ่ายทอดความรู้และต้องไตร่ตรองหาข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานของตน แล้วนำไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวชี้วัด และพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : หลักอิทธิบาท 4, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

Abstract

The aims of this research were: to study and compare the learning management as well as to study the guidelines for development of learning management according to the four Iddhipada dhamma principles (iddhipāda, path of accomplishment) in order to increase the work efficiency of teacher professional standards of Srirattanawitthaya school teachers, Srirattana district, Sisaket province. This research was conducted by means of quantitative and qualitative research methodologies. The samples studied were 80 teachers of Srirattanawitthaya school in academic year 2020 and the

target group were one school administrator and 9 teachers. The statistics used in the data analysis were: Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation (One-way ANOVA) by using the computer program to analyze research data of social science.

The research results were as follows:

The learning management according to the four Iddhipada dhamma principles in order to increase the work efficiency of teacher professional standards of Srirattanawitthaya school teachers, Srirattana district, Sisaket province in all aspects was rated at a high level of practice. The studied aspects were ranked as follows: 1) teacher performance based on the Iddhipada principle, 2) learning management based on the Iddhipada principle and 3) relation of parents and community based on the Iddhipada principle.

The comparative results of the learning management according to the four Iddhipada dhamma principles in order to increase the work efficiency of teacher professional standards of Srirattanawitthaya school teachers, Srirattana district, Sisaket province, classified by the samples' education in overall found that all the three standards were practiced indifferently; this was inconsistent with the set hypothesis. Classified by their work experience, all three standards in overall and each standard were viewed indifferently; so this denied the set hypothesis also.

The guidelines for the development of learning management according to the four Iddhipada dhamma principles in order to increase the work efficiency of teacher professional standards of Srirattanawitthaya school teachers, Srirattana district, Sisaket province are that aspiration: it is to create value in itself due to pride in professional teaching or satisfaction with the teaching profession; energy: it is to persistently develop knowledge and ability with education and development of teaching styles that are suitable

for students or organizing the activities and creating a learning atmosphere; thoughtfulness: it is to raise awareness and realize the importance of public mind and attention to perform duties to the best of their ability; investigation: it is to contemplate on the methods of transferring knowledge and finding the flaws in operations to be then taken to improve in line with the standards, indicators and development of the work effectiveness.

Keywords: four Iddhipada dhamma, increase the work efficiency of teacher professional standards

บทนำ

ปัจจุบันพระราชกฤษฎีกาเบกษา เล่ม 163 หน้า 18 ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 เขียนไว้ว่า โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติม ข้อบังคับคุรุสภา พ.ศ. 2556 ในส่วนวิชาชีพครูเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและทิศทางการศึกษาของชาติ อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 9 (1) และ (11) (ฉ) และมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ประกอบกับมติคณะกรรมการคุรุสภา ในการประชุม ครั้งที่ 13/2561 เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2561 โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงออกข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพไว้ และใช้ความดังต่อไปนี้แทน 1. มาตรฐานความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพ หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา รวมทั้งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีเพียงพอที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพได้ 2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือการแสดงผลการปฏิบัติงานและการพัฒนางานซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา รวมทั้งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายการเรียนรู้หรือการจัดการศึกษารวมทั้งต้องฝึกฝนพัฒนาตนเองให้มีทักษะ หรือความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง 3. มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายความว่า จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา รวมทั้งผู้ต้องการประกอบ

วิชาชีพทางการศึกษา ต้องยึดถือปฏิบัติตามเพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม อันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ(ราชกิจจานุเบกษา, 2562)

การจัดการศึกษาเพื่อให้ประชากรของประเทศจะสามารถพัฒนาและดำรงอยู่ได้ในสังคมปัจจุบันได้อย่างปกติ จึงต้องมีการพัฒนาทางด้านจิตใจไปพร้อมๆกัน โดยปลูกจิตสำนึกต่อโลกและสิ่งแวดล้อม หน้าที่พลเมือง และการดูแลสุขภาพ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้บุคลากรทางการศึกษาทุกระดับได้มีความรู้ความสามารถในการใช้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันและอนาคต(สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์, 2560) โดยการนำหลักธรรมที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา หลักธรรมควรนำมาใช้คือหลักอิทธิบาท 4 เพราะเป็นหลักธรรมที่จะนำพาบุคคลไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบของอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ หมายถึงความพึงพอใจ วิริยะ หมายถึง ความเพียรพยายาม จิตตะ หมายถึง ความมุ่งมั่นเอาใจใส่ และวิมังสา หมายถึง ความใคร่ครวญในงานที่ทำ ซึ่งจะช่วยให้การทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาไทยจะมีเปลี่ยนแปลงให้เห็นได้ ก็ต้องใช้หลักอิทธิบาท 4 มาช่วยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพครูและคุณภาพทางการจัดการศึกษาตามที่ กระทรวงศึกษาธิการกำหนด อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่สำคัญที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแนะนำสั่งสอนชาวพุทธ ให้เป็นคนดีประกอบสัมมาอาชีพ และทำงานต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วง อิทธิบาท 4 จึงเป็นหลักธรรมพื้นฐานแห่งความสำเร็จในการเรียนรู้และการทำงานต่างๆ ของคนไทย ถือเป็นเครื่องให้ถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในกิจการงานใด ๆ ถ้าตั้งตนให้สมบูรณ์ด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ 1) ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น 2) วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น 4) วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น แล้วจะทำให้การงานทุกสิ่งประสบความสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539): 10/287/218)

จากหลักการข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียนศรีรัตนวิทยา เพื่อนำผลด้าน ต่าง ๆ คือ ฉันทะ คือความพอใจ วิริยะ คือความพากเพียร จิตตะ คือความคิด วิมังสา คือความไตร่ตรอง เป็นการประสานความเชื่อแนวคิดในเชิงจริยธรรม ให้เกิดประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนตามหลัก

อิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูโรงเรียนศรีรัตนวิทยาอย่างยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนา การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดย (mixed methods) แบบผสมวิธีระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

ประชากร ที่ได้แก่ ครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2562 ครูผู้สอน จำนวน 96 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 80 คน ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan)

กลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลในทางเสนอแนะแนวทาง ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 คน และครูผู้สอน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) รวม 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพ ครูของผู้เรียนในโรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ แบ่งออกเป็น 3 มาตรฐาน มีลักษณะเป็น คำถามเชิงบวกมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ข้อเสนอแนะอื่นๆ แนวทางการ พัฒนาการจัดการเรียนรู้โรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ ตามแนวคิด การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพ ครูมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดให้ตอบโดยเสรี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อบัณฑิตศึกษา เพื่อขอหนังสืออนุญาตแจกแบบสอบถาม เพื่อการวิจัย จากโรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

2) ผู้วิจัยได้ติดต่อและประสานงาน ผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มประชากรตัวอย่างใน โรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ ด้วยตนเอง

3) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 คน และนำมาตรวจสอบ ความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม แล้วนำไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติต่อไป

4. สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ระดับการศึกษา และประสบการณ์ การทำงานของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่(Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการ ปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียน ศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ

จังหวัดศรีสะเกษ ทั้งโดยภาพรวมรายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) วิเคราะห์เปรียบเทียบ การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียน ศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F – test แบบ One way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' Method)

4) ข้อเสนอแนะแนวทางการที่ได้จากแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ โดยการเขียนเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) เป็นรายด้าน โดยวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอนโดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 48 คน (คิดเป็นร้อยละ 60.00) และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 32 คน (คิดเป็นร้อยละ 40.00) เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีประสบการณ์การทำงานในระยะเวลา 6 - 10 ปี จำนวน 33 คน (คิดเป็นร้อยละ 41.25), 11 ปีขึ้นไป จำนวน 25 คน (คิดเป็นร้อยละ 31.25) และระยะเวลา 1 - 5 ปี จำนวน 22 คน (คิดเป็นร้อยละ 27.50) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณารายมาตรฐาน สรุปได้ดังนี้

1) มาตรฐานที่ 1 การปฏิบัติหน้าที่ครู ตามหลักอิทธิบาท 4 ระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียน ศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ มาตรฐานที่ 1 การปฏิบัติหน้าที่ครู ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.44)

2) มาตรฐานที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียน ศรีรัตนวิทยา อำเภอสรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ มาตรฐานที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.36, S.D.=0.42$)

3) มาตรฐานที่ 3 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ตามหลักอิทธิบาท 4 ระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียน ศรีรัตนวิทยา อำเภอสรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ มาตรฐานที่ 3 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33, S.D.=0.45$)

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียน ศรีรัตนวิทยา อำเภอสรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า ระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียน ศรีรัตนวิทยา อำเภอสรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามระดับการศึกษาโดยภาพรวมตามมาตรฐานทั้ง 3 มีระดับการปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกัน

2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน พบว่า ระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียน ศรีรัตนวิทยา อำเภอสรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ทั้ง 3 มาตรฐาน โดยภาพรวมและรายมาตรฐาน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอสรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า

1) แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้านฉันทะ คือความพอใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู คือ สร้างคุณค่าในตัวเองจากความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงานวิชาชีพครู พอใจในการประกอบวิชาชีพครู ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

ให้กับนักเรียน เอาใจใส่และสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน สอนอย่างมีความสุขสนุกกับการทำตามบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียน และการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน ด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครู โดยคิดเสมอว่านักเรียนมีความสามารถและมีศักยภาพในการเรียนรู้ เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ นักเรียน

2) แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้านวิริยะ คือความเพียร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู คือ เพียรพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง ด้วยการศึกษาค้นคว้ารูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ด้วยการศึกษานี้อาสาที่จะสอน โดยทำความเข้าใจในเนื้อหาวิชาและสอนเนื้อหาให้ตรงกับสาระ มาตรฐาน และตัวชี้วัด จัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน โดยนึกถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกรอบรู้เพื่อความรู้และประสบการณ์ในการสอนให้มีความทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน

3) แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้านจิตตะ คือความคิด ตั้งใจรับรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู คือ สร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญของจิตสาธารณะและการเอาใจใส่ ตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ มีความรับผิดชอบกับงานจะทำให้ผลการเรียนดีขึ้น คิดค้นนวัตกรรมและวิธีการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักของความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และบูรณาการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในรายวิชาที่สอน เอาใจใส่ในการพัฒนาผู้เรียน มุ่งมั่นและตั้งใจในการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

4) แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้านวิมังสา คือความไตร่ตรอง ทดลองตรวจตราใคร่ครวญหา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู คือ ไตร่ตรองวิธีการถ่ายทอดความรู้ว่าเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลหรือไม่ มีการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อปรับใช้กับผู้เรียนในการเพิ่มแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล และต้องไตร่ตรองหาข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานของตน แล้วนำไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวชี้วัด และพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอสรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอสรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ ระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียน ศรีรัตนวิทยา อำเภอสรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.36, S.D.=0.41$) เมื่อพิจารณาตามมาตรฐานพบว่า ทั้ง 3 มาตรฐานมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ มาตรฐานที่ 1 การปฏิบัติหน้าที่ครู ตามหลักอิทธิบาท 4 มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.40 S.D.=0.44$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ที่เกิดตัวครูผู้สอนในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ มีมานะอดทนด้วยความเพียรพยายามพัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนด้วยการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียนให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสมและบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้จะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของว.วชิรเมธี (2551) ที่ได้ให้ความหมายของคำว่าอิทธิบาท 4 หมายถึง ธรรมที่เป็นเครื่องให้ถึงความ สำเร็จ หรือทางแห่งความสำเร็จ มี 4 ประการคือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะ คือ พากเพียรทำงานรัก แล้วต้องขยัน ความขยัน จิตตะ คือ จดจำจ่อจิตหมายความว่าทำอะไรก็ตามให้เจาะลงไปปักใจลงไปในเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้งอย่าง มุ่งมั่นอย่างจริงจัง วิมังสา คือ ความไตร่ตรอง สอบสวนพิจารณาหรือหมายความว่ามีความเข้าใจรักพากเพียรการวิเคราะห์สังเคราะห์สร้างสรรค์พัฒนา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชญาภา เมธีวรฉัตร (2554) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4: กรณีศึกษาโรงเรียนศรีวังศ์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน และหากพิจารณาตามมาตรฐานสามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1) มาตรฐานที่ 1 การปฏิบัติหน้าที่ครู ตามหลักอิทธิบาท 4 จากการศึกษาพบว่า ระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ มาตรฐานที่ 1 การปฏิบัติหน้าที่ครูตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.4, S.D.=0.44$) ทั้งนี้เพราะในมาตรฐานที่ 1 การปฏิบัติหน้าที่ครูนั้น เมื่อนำหลักของอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนสามารถเพิ่ม ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของครูได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัย พระอธิการ โสภณ ปิยธมโม (กิ่งแก้ว) (2560) ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัน อาทิตยตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการและ ปรับประยุกต์ใช้ในการบริหาร เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพและได้รับความรู้ ทักษะ ความสามารถในการเรียนรู้การทำงาน ได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อมสังคม โดยเฉพาะผู้เรียนจะต้องได้รับความเอาใจใส่จากครูอาจารย์ เพราะฉะนั้นผู้บริหาร ครูผู้สอน จำเป็นจะต้องมีศักยภาพที่จะมีแนวทางความต้องการมีวัตถุประสงค์ ในการบริหาร เพื่อให้ ได้รับผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ได้วางแผนไว้ ผู้บริหารและครูผู้สอนควรยึดเอาหลักธรรมคือ หลักอิทธิบาท 4 คือ บาทฐานแห่งความสำเร็จ เป็นหลักคุณธรรมที่จะทำให้ประสบ ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จำเป็นต้องทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ ครบทั้ง 4 ประการ ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้นๆ วิริยะ ความพากเพียร จิตตะ ความมีใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้นๆ และวิมังสา หมั่นสอดส่องตรวจสอบ ตรวจสอบตราใช้ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญในเหตุและผลของสิ่งนั้น

2) มาตรฐานที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมมีระดับการ ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.36 S.D.=0.42$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า หลักฉันทะ คือ ความพอใจปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา วิชาชีพ ($\bar{X}= 4.53, S.D. =50$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชากัทร เงินจตุรัส (2556) ได้ ศึกษางานวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ใช้ในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวรรณรัตน์ศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการประ ยุคต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการประกอบอาชีพ คือ หลักธรรมที่ช่วยให้ทำงานสำเร็จ ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในการเรียนการสอน คือ เป็นอาชีพหลัก ถ้าทำแล้วต้องมีความรับผิดชอบ

ในการบริหารการเรียนรู้ ต้องดูแลการเรียนรู้ให้ดี วิริยะ ความเพียรพยายามในการเรียน คือ ตั้งใจ ทำต้องมีความรับผิดชอบสูง การเรียนรู้ที่ได้ออกมาดีและมีคุณภาพ จิตตะการเอาใจฝักใฝ่คือ ความคิด เอาใจจดจ่อในการเรียนและทำงาน ตามรูปแบบที่ต้องการมากก็ทำได้หมด วิมังสา การพิจารณาใคร่ครวญ คือ ต้องปรับปรุงอยู่เสมอในทุก ๆ วัน เพราะว่าจะต้องมีการเรียนการสอนให้ดี และประสบผลสำเร็จได้ต้องแสวงหาความรู้ หรือมองงานให้ออกในขณะที่กำลังศึกษา เรียนรู้ให้เกิดประสบการณ์เกิดผลงานที่สำเร็จได้ตามที่พึงประสงค์ ซึ่งจากการศึกษาทำให้เห็น ความสำคัญและประโยชน์คุณค่าของอิทธิบาท 4 ที่มีต่อผู้บริหาร และครูรวมถึงการเรียนรู้ ของนักเรียนในโรงเรียนวรรณรัตน์ศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

3) มาตรฐานที่ 3 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ตามหลักอิทธิบาท 4 โดย ภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบไปด้วย หลักวิริยะ คือความเพียร พยายามส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น รองลงมาคือ หลักจิตตะ คือมีใจฝักใฝ่ ศึกษาเข้าถึงบริบทของชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีระดับการปฏิบัติมาก, หลักฉันทะ คือความพอใจร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาและ แก้ปัญหาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีระดับการปฏิบัติมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ที่สุดคือ หลักวิมังสา คือใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน ระดับการปฏิบัติมาก สอดคล้อง กับงานเขียนของ Ven.Sri. K.Dhammanada (2005) ได้กล่าวไว้ในผลงานเรื่อง Buddhism as a Religions เกี่ยวกับหลักธรรมของผู้ปกครองบ้านเมือง และเพื่อดำเนินชีวิตของตนเอง เพื่อให้ประสบผลสำเร็จที่ถูกต้อง เหตุที่กล่าวเช่นนั้นก็เพราะว่า หลักธรรมอิทธิบาท 4 ประการ ได้แก่ (1) หลักฉันทะ (2) หลักวิริยะ (3) หลักจิตตะ และ (4) หลักวิมังสา ถือว่าเป็น หลักธรรมที่สำคัญอีกแบบหนึ่งในการนำมาใช้ในการดำเนินงานการปกครอง โดยเฉพาะการ ปกครองในระดับครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ รวมไปถึงจนถึงระดับที่เป็นสากล ดังนั้นถือว่า หลักอิทธิบาท 4 นี้ทำให้การบริหารทุกอย่างองค์การได้ประสบผลสำเร็จอย่าง แน่นนอน ถ้าหากว่าผู้บริหารหรือผู้ปกครองเอาใจใส่ รู้จักการนำเอาไปใช้ในการดำเนินการ บริหารและการปกครองงานในองค์กรนั้นก็ประสบความสำเร็จ

2. การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมาตรฐานการ ปฏิบัติงานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียน ศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนก ตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า ระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียน ศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมตามมาตรฐานทั้ง 3 มีระดับการปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้จากการทดสอบสมมติฐานดังกล่าวนี้ในปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ จะมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันก็ตามแต่ในทางปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนครูในโรงเรียนต่างยึดหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อช่วยส่งเสริมให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูล ทูมมาวดี (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กที่มีต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารในการปฏิบัติงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ที่ระดับการศึกษาต่างกันพบว่ามีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงาน ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กโดยรวมไม่แตกต่างกันเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่แตกต่างกัน

2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียน ศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ทั้ง 3 มาตรฐาน โดยภาพรวมและรายมาตรฐาน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการทดสอบสมมติฐานนี้ในปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียน ศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ แต่ในทางปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนครูในโรงเรียนต่างยึดหลักอิทธิบาท 4 การมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันก็ไม่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลักขณา สรวิวัฒน์ (2559) ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยการเปรียบเทียบประสบการณ์การสอนไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียน ศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

ในการจัดการเรียนรู้ด้านฉันทะ คือความพอใจ ด้านวิริยะ คือความเพียร ด้านจิตตะ คือความคิด ตั้งใจรับรู้ และด้านวิมังสา คือความไตร่ตรอง ทดลอง ตรวจสอบไตร่ตรองหา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ตามที่ครูในโรงเรียนได้เสนอแนะแนวทางนั้นมีความเหมาะสมในการนำมาเป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนสอน ทั้งนี้เพื่อส่งส่งการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพและยังส่งเสริมตัวผู้เรียนให้มีระเบียบวินัย เป็นเด็กดีตามลักษณะที่ประสงค์ ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ ไพฑูล ทুমมาวดี (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าควรมีการมอบหมายงานให้ตรง กับความรู้ความสามารถเพื่อจะทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันตามกำหนดเวลาและมี ประสิทธิภาพควรมีการให้รางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จควรมี ความพยายามไม่ย่อท้อต่อการทำงานและมีสมาธิ ในการปฏิบัติงานเพื่อไม่ก่อให้เกิดความ ผิดพลาดในการปฏิบัติงานควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้ การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้เรียบเรียงสรุปเสนอแนะปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียน ศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ ดังนี้

1) โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาในเขตจังหวัดศรีสะเกษ ควรส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ครูให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

2) โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาในเขตจังหวัดศรีสะเกษ ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับการทำกิจกรรมในชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าและสอดคล้องคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

2. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

เขตพื้นที่การศึกษาในเขตจังหวัดศรีสะเกษ ควรนำผลการวิจัยที่ไปกำหนดเป็นนโยบายหรือแผนปฏิบัติให้สถานศึกษาต่างๆได้นำมาประยุกต์ได้ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียน ศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งได้มีทั้งปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่หลากหลาย จึงนำเสนอ ข้อคิดสำหรับผู้วิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1) ควรศึกษาทัศนคติของผู้บริหารและครูผู้สอนในการนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 ไปประยุกต์ ใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาต่างๆ ร่วมด้วย

2) ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น หลักสังคหวัตถุ 4 หลักพรหมวิหาร 4 หลักสาราณียธรรม 6 เป็นต้น

3) ควรศึกษาผลที่เกิดจากการนำหลักอิทธิบาท 4 ของครู ในการบริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อื่น ๆ ด้วย

4) ควรศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียน ศรีรัตนวิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษด้วย

เอกสารอ้างอิง

ณิชากัทธ เงินจัตุรัส. (2556). การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ใช้ในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนวรรณรัตน์ศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอธิการโสภณ ปิยธมฺโม (กิ่งแก้ว). (2560). ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวินายกตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ไพฑูล ทুমมาวัตติ. (2559). การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม*. 3(2), 131-140.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). *ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. สืบค้นเมื่อ 1 ก.ค. 2562. จาก <http://acad.plu.ac.th/files/---4--2562.pdf>.
- ลักขณา สิริวัฒน์. (2559). การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูระดับประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 10 (2), 163-170.
- ว.วชิรเมธี. (2551). *คนสำราญงานสำเร็จ*. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์.
- วิชญาภา เมธีวรฉัตร. (2554). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4: กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังษีวิทยาจังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์. (2560). ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *Veridian E-Journal*. (10)2, 2843-2854.
- Ven.Sri K. Dhammanada, (2005). *Buddhism as a Religions*, Kuala Lumpur Malaysia: Buddhist Mahavihara Pubhishing.